AktieRadius

Uitgave van de Nederlandse Vereniging
van Houtdraaiers RADIUS

WAAR KIEST DE VORMGEVER IN HOUT UIT DE GROOTSTE COLLECTIE GEREEDSCHAPPEN?

Of u nu pennen of schalen wilt gaan draaien, tafelpoten of kandelaars, objecten of functionele elementen, Baptist voor Houtbewerkers heeft de juiste machines, gereedschappen en veredelingsmaterialen in huis.

Zowel de beginnende als de gevorderde houtdraaier treft bij Baptist voor Houtbewerkers een waar dorado aan! U kiest uit topmerken zoals Woodfast met zijn zwaar gegoten machines of Wivamac, gekenmerkt door de dubbel gelagerde hoofdspindel en ingebouwde verdeelschijf. Daarnaast zijn Record en Delta ruim vertegenwoordigd.

BAPTIST
VOOR HOUTBEWERKERS

De keuze in opspangereedschappen is uniek! Multistar levert voor zwaar en voor uiterst delicaat werk de juiste 'chucks'! Kom u eens verbazen over de ontelbare mogelijkheden! Dan kunt u meteen kennis maken met de meer dan 300 modellen omvattende collectie houtdraaibeitels van o.a. Sorby en Crown. Ook u zult overtuigd zijn: Baptist voor Houtbewerkers geeft uw ideeën vorm!

Eusebiusbinnensingel 5
NL-6811 DW Arnhem

Tel.: 026-4451644
Fax: 026-4433167

www.baptist.nl houtbewerkers@baptist.nl

Colofon

SAMENSTELLING VAN HET BESTUUR:
Voorzitter: A. van den Berg, Zernikeplein 34, 7242 JC Lochem, tel. 0573 - 251837, e-mail: arnoldvandenberg@planet.nl
Secretaris: G.H. Gaasbeek, Boeslaan 24, 6703 ES Wageningen, tel. 0317 - 413205, e-mail: GHGaasbeek@cs.com
Penningmeester: W. van Slooten, Russenweg 17, 1861 JN Bergen, tel. 072 - 5894109, e-mail: wvanslooten@hetnet.nl.
Postbank 741949 t.n.v. Radius.
Lid: mevr. I. Feith, Spaarnwouderstraat 10, 2011 AD Haarlem, tel. 023 - 5353935.
Lid en Ledenadministratie RADIUS:
A.H. de Vries, Postbus 22, 7255 ZG Hengelo (Gld), tel. 0575 - 460500, e-mail: AH.deVries@inter.NL.net

SAMENSTELLING DEMODAGCOMMISSIE:
F. Erkamp, F. Fletterman en I.A. van de Wardt
Secretariaat: F. Fletterman, Kerkeland 10, 6883 HA Velp, tel. 026 - 3647182

SAMENSTELLING REDACTIECOMMISSIE:
J.C. Feith, H.J.J. Smit en R. Wetzels
Secretariaat: R. Wetzels, Sportlaan 4, 7491 DG Delden, tel. 074 - 3765321, e-mail: r.wetzels@hetnet.nl
Advertentie-exploitatie: W. de Bruijn, Klokjeslaan 11, 3601 HB Maarssen, tel. 0346 - 563879.
e-mail: wdebruijn@ncrvnet.nl.
Object omslag: J.A.M. Bouchette, Epe.
Lay-out en druk: Drukkerij Ter Burg, Alkmaar.

In dit nummer

Van de Redactie	2
Van het Bestuur	2
Ter herinnering	4
Regels voor vormgeving	5
Fleurig 2001	10
Hout 2000	10
Ongeval bij diep boren met goede afloop	15
De ideale machine	16
Houtinfo: Cederhout	18
Ervaringen met de Exocet	19
Veiligheid voor beginners (4)	20
Schuurpapier en schuren	21
Kleine rubrieken	12, 13, 14

Uiterste datum

INLEVEREN KOPIJ IN 2001
15 APRIL
15 JULI
15 OKTOBER

Bijdragen (graag niet meer dan 1000 woorden) voor AktieRadius liefst in Word op diskette aanleveren, voorzien van een uitdraai. Foto's (normale afdruk ca. 11 x 15 cm) en tekeningen aan de achterzijde van naam voorzien, zodat wij ze terug kunnen sturen. Heeft u vragen over de aan te leveren tekst, neem dan gerust contact met ons op.
De RedactieCommissie zal de artikelen inhoudelijk beoordelen en behoudt zich het recht voor bijdragen aan te passen of te weigeren.

De vereniging RADIUS is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de aangeleverde artikelen of de advertenties.

Van de Redactie

Dit wordt een bijzondere 'Van de Redactie' want zoals u bij het openen van deze AktieRadius heeft gezien hebben we ons blad in een nieuw jasje gestoken. We zijn van drukker veranderd en dat heeft gevolgen. Ook de indeling is veranderd; 'In dit nummer' staat op pagina 1. De mededelingen, agenda, ledenlijst en kleine berichten staan op de midden pagina's bij elkaar. Natuurlijk zijn we benieuwd wat u van de nieuwe opmaak vindt, want uiteindelijk doen we het voor u. Als AktieRadius nu nòg meer geworden is, zoals u zich dat voorstelt, dan zijn wij op de goede weg.

Er zijn nog meer veranderingen. Zoals u ongetwijfeld hebt gelezen heeft Tom Boekman ons om gezondheidsredenen moeten verlaten. In december kreeg ik een telefoontje van Henk Smit uit Oegstgeest die aanbood mee te werken aan AktieRadius. Dit aanbod hebben we in dank aanvaard en hij heeft zich meteen gestort op de werkzaamheden. René Wetzels heeft het postadres van de redactie, Henk en ik helpen hem en onderhouden de contacten met de drukker. Henk heeft voor het bedrijf waar hij werkte veel met drukkers en publicaties te maken gehad en met zijn inbreng van die ervaring zijn wij heel blij.

Jeanne Feith

Van het bestuur

AktieRadius

Na een lang proces van wikken en wegen heeft het bestuur met pijn in het hart besloten AktieRadius voortaan door drukkerij Ter Burg in Alkmaar te laten verzorgen. We hoorden steeds vaker geluiden dat het uitgeven goedkoper moest kunnen. Dat bleek inderdaad het geval. Wat de beslissing om te veranderen zo moeilijk maakte was de uitstekende samenwerking met Uitgeverij de Stiel, d.w.z. met mevrouw Anneke van der Putte. (Als we het over De Stiel hadden bedoelden we Anneke van der Putte en omgekeerd.) Zij heeft vanaf het begin een grote bijdrage geleverd om het blad elke keer weer op tijd en van goede kwaliteit bij onze leden te krijgen. Dat zet je niet zomaar opzij. Zeker niet omdat wij zelf niet bij machte waren om zelfstandig een goed blad uit te brengen.

In de loop van het najaar 2000 kregen we gratis professionele ondersteuning aangeboden van de Stichting Beeldende Amateurkunst (SBA). Via hen kregen we van Ter Burg een voordeliger offerte. Er bestond nog enige aarzeling wegens twijfel aan de eigen capaciteit tot Henk Smit met zijn ervaring op het gebied van opmaak en drukken zich meldde om de redactie te versterken. Dat was het steuntje dat we nog nodig hadden om de beslissing te nemen.

We zijn mevrouw Anneke van der Putte bijzonder dankbaar voor wat zij voor RADIUS heeft gedaan.

De DemoDag d.d. 21 april in het Centrum Vakopleidingen Den Bosch.

U vindt een losse bijlage in dit nummer. Daarin staat het programma voor de komende DemoDag en een route beschrijving. Aangemoedigd door het succes van Krommenie destijds is er nu voor gekozen elke DemoDag in een andere regio te laten plaatsvinden. We hopen hiermee onze leden en belangstellenden in het zuiden een plezier te doen en met deze keus het 'regiogebeuren' aldaar een stimulans te geven. Voor het najaar zijn we in overleg over een locatie in Zwolle.

Betoverend Hout II van 28-8 t/m 6-10 in museum De Groote Sociëteit te Tiel

In het vorige nummer van dit blad stond een oproep van Roel Schmidt voor de komende tentoonstelling Betoverend Hout II. Er is nog plaats voor mensen die mee willen doen aan deze tentoonstelling. Ik wil dat graag van harte bij u aanbevelen. Het is echt zeer de moeite waard om mee te doen en het is voor RADIUS een ondersteuning in het streven naar erkenning van het fenomeen houtdraaien. Wilt u er meer over weten of twijfelt u of u wel 'goed genoeg' bent om mee te exposeren, neem dan contact op met Roel Schmidt.

Onze statuten en de komende ALV, 31 maart in Utrecht.

Zoals U weet zijn we al geruime tijd bezig met het opstellen van nieuwe statuten en huishoudelijk reglement. De noodzaak daartoe was tweeledig. De ontwikkelingen binnen de vereniging en de regio's vragen om meer duidelijkheid. Daarnaast komt het bestuur er te weinig aan toe om beleid te ontwikkelen en uit te voeren om daarmee de doelstellingen van de vereniging te realiseren. Nadat we, na herhaald overleg binnen RADIUS een concept hadden opgesteld, is contact gezocht met een notaris om dit te beoordelen en waar nodig bij te werken. Dit proces kost tijd, denkwerk en overleg. Wij hopen we de nieuwe statuten op de komende ALV aan u te kunnen voorleggen. In ons voorstel wordt de ALV vervangen door een Algemene Ledenraad. Regio's en commissies hebben hun eigen taken en bevoegdheden. De regio's krijgen een grote zelfstandigheid, zonder dat ze zelfstandige clubs zijn met eigen statuten, enz. Zij mogen hun eigen verantwoordelijkheden nemen, zonder daarmee het bestuur van RADIUS of de vereniging als geheel te belasten. Via vertegenwoordigers van de regio's in de ledenraad worden de leden sterker bij het beleid van RADIUS betrokken. Voor het bestuur van RADIUS betekenen de nieuwe statuten, het bijbehorende huishoudelijk reglement, en een vernieuwde regio-indeling heel concreet dat zij een verbetering in de bestaande situatie inhouden, en het bestuur zo beter kan toekomen aan het besturen van de vereniging.

Bestuursverkiezing.

Tijdens de komende ALV zullen drie bestuursleden hun termijn van drie jaar afsluiten. Dat zijn de penningmeester Wiebe van Slooten, Iet Feith met in haar portefeuille DDC, Redactie en PR en de voorzitter. Zij hebben echter nog niet beslist of zij weer herkiesbaar zullen zijn. Met het oog op de nieuwe voorstellen voor statuten en huishoudelijk reglement en de mogelijke amenderingen daarvan hebben zij hun definitieve beslissing zich herkiesbaar te stellen opgeschort tot tijdens de Algemene Leden Vergadering. Het bestuur is namelijk unaniem van mening dat wanneer zij er niet in slaagt de ALV van hun nieuwe voorstellen te overtuigen zij het werk dat van haar verwacht mag worden niet meer op een zinvolle wijze kan doen. Uiteraard laat dit onverlet dat wij met het oog op de komende bestuursverkiezing de leden oproepen om kandidaten voor te dragen voor de drie vacant komende bestuursplaatsen. Het is wel zo prettig als er op de ledenvergadering gekozen kan worden tussen nieuwe kandidaten en de eventueel te herbenoemen bestuursleden. We hopen op een grote opkomst op 31 maart in Utrecht. En vooral dat u in eigen kring zich goed voorbereidt aan de hand van de agendastukken. De agenda voor de ALV en de bijbehorende stukken evenals de uitnodiging voor de DemoDag heeft u inmiddels ontvangen.

Arnold van den Berg, voorzitter.

CURSUS SNIJDEND HOUTDRAAIEN
door
CHRISTIAAN JÖRG

Basistechniek I
8 lessen van 4 uur.
Je leert werken met de guts, draaien tussen centers en voor de kop.
Tevens is er ruime aandacht voor zaken als drogen, slijpen, materiaalkennis, veiligheid enz.

Basistechniek II
8 lessen van 4 uur.
Voor draaiers met ervaring achter de bank, die zich alsnog het snijden met een guts meester willen maken. Met voornamelijk het afleren van verkeerde gewoontes en het aanleren van snijtechnieken tussen de centers en voor de kop.
Ook is er ruime aandacht voor drogen, slijpen, materiaalkennis, veiligheid enz.

Snijden tussen centers
4 lessen van 4 uur.
Snijden tussen centers van vierkant naar rond.
Basisvormen, poten, eierdopjes, kandelaars, lampen, bekers enz.

Schalen draaien
4 lessen van 4 uur.
Bekwamen in het snijden van in- en uitwendige vormen voor de kop (tafelkandelaren, gebakstellen, platte en kopse schalen en kommen).

Draaien op een linkse bank
Linkshandigen die niet aan rechtshandig werken kunnen wennen en draaiers die schalen maken op de achterkant van de vaste kop zonder de draairichting om te draaien (bijv. op een Myford), kunnen alle bovenstaande cursussen volgen op een bank die aan deze werkwijze is aangepast.

CJ privé
Individuele begeleiding voor specifieke problemen à *f* 90,- per uur.

Aanvang cursussen: in overleg.
Alle cursussen worden gegeven in groepjes van 3 personen.
Kosten *f* 375,- per periode van 4 x 4 uur, incl. BTW en oefenmateriaal.
Het thuis oefenen en in de praktijk brengen van het geleerde is een must!
Samenstellen van de groep in overleg.

NB. Snijden tussen de centers en schalen draaien alleen mogelijk na Basistechniek I of II, of na gebleken handvaardigheid en ervaring.

Inschrijfformulier verkrijgbaar bij:
Christiaan Jörg
Wolter Heukelslaan 6
3581 SP Utrecht
Wilt u eerst informatie bel of fax gerust.
Tel/fax 030 - 2513684

Ter herinnering aan Henny van Hunen

Henny van Hunen is op 9 november 2000 overleden. Velen van ons wisten van zijn ongeneeslijke ziekte. Waar hij op 14 oktober nog aanwezig was op de demodag in Arnhem, overviel ons toch het bericht van zijn overlijden.

Henny heeft zich in december 1994 als lid aangemeld bij RADIUS. Vanaf het begin heeft hij zijn lidmaatschap gebruikt om zowel veel aan, als van anderen te leren. Hij liep haast over van constructief inzicht en stelde er plezier in daarmee anderen te helpen. Hij deed dat op veel manieren. Via de technische commissie, door artikelen in ons blad (zelfs nog in het blad waarin nog net het bericht van zijn overlijden kon worden vermeld), door hulp bij de organisatie of realisatie van regionale of landelijke activiteiten, door adviezen en bijvoorbeeld door speciaal voor collega's gemaakte voorwerpen. Voor velen van ons is Henny iemand die zijn vreugde aan het beleven van techniek verdiepte door anderen te helpen. Wij zijn dankbaar voor alles wat Henny voor de vereniging heeft gedaan. Maar ook dat, zoals zijn schoonzoon vertelde, de vereniging RADIUS hem heeft kunnen helpen om in zijn ziekte zijn waarde als medelid en zijn waarde en waardigheid als mens te behouden. Het was daarom een mooi en veelzeggend beeld dat zowel kandelaars gemaakt door Henny zelf als door regioleden in zijn afscheidsdienst werden betrokken.

Het bestuur wenst zijn vrouw Luut, kinderen en kleinkinderen veel troost en sterkte bij het verwerken van dit grote verlies.

Namens het bestuur,
Gerard Gaasbeek, secretaris

Regels voor vormgeving

De nationale houtdraaikunsttentoonstelling

Het organiseren van dit evenement is een fantastisch initiatief. Ik hoop dat er vele creatieve inzendingen komen. Deze nationale houtdraaikunsttentoonstelling richt zich op gedraaide en bewerkte voorwerpen waarin ambacht en kunstzinnige vormgeving hand in hand gaan. Het combineren van deze creatieve vaardigheden is slechts aan een kleine groep houtdraaiers gegeven. Het gros van de draaiers is hoofdzakelijk bezig met de techniek van het houtdraaien en stellen dit boven het vormgeven. Bekijken we de inzendingen in 'Betoverend hout, Nederlandse Houtdraaikunst 1970 - 2000' van een 35 - tal houtdraaiers, dan lijkt de vereniging van houtdraaiers RADIUS op de goede weg.

Een paar eenvoudige regels over vormgeven.

Het op een draaibank vervaardigen van een houten voorwerp is, eenvoudig gezegd, het door de draaier met een beitel bewerken van een houten deel tot een uit cirkels samengesteld, cilindrisch lichaam Het is goed om als houtdraaier te weten dat het rad of wiel (cirkel) de eerste en gelijktijdig ook de meest opzienbarende uitvinding van de mens is geweest. Bezien we uit hout gedraaide voorwerpen, dan valt het op dat een ieder wel eens iets ontwerpt, d.w.z. bewust zoekt naar mooie vormen.

De historie van het ontwerpen toont aan dat in de periode van voor de middeleeuwen vele vernuftige ontwerpen zijn ontstaan zoals het wiel, de water- en windmolens, maar ook de aanvalwagens en aanvaltorens. Het ontwerpen als intellectuele activiteit was toen vrijwel onbekend. Doorgaans was het de anonieme ambachtsman die een bepaald voorwerp verder ontwikkelde door af en toe kleine verbeteringen aan te brengen. We kunnen gevoeglijk aannemen dat de ambachtsman onbewust ontwierp. Ongeveer in 1800 komt er een onderscheid tussen de technisch ontwerper en de uitvoerder van de productie. Hierdoor verliezen de ambachtslieden in geestelijk opzicht de greep op eigen werk. De ontwerper komt met bruikbare verbeteringen waar de ambachtsman nooit op zou zijn gekomen. Het minpunt van 'vrije' vormgevers is dat zij niet ambachtelijk geschoold zijn, ze letten meer op de vorm van het voorwerp dan op de uitvoering. Vormgeving wil zeggen, aan iets een waardige gedaante geven. Vormgeving laat zich niet in regels samenvatten en kent geen wetmatige grondslagen. Wèl kan men het met geometrische figuren en wetmatigheden iets schematiseren opdat de onderlinge verhoudingen goed zijn. Hierbij bestaat wel het gevaar dat het voorwerp eentonig van vorm wordt en waarschijnlijk gaat vervelen. Al aan het begin van deze jaartelling sprak de Romeinse bouwmeester Vitruvius: 'vormgeving is een kunst die bruikbaar is en vreugde voortbrengt', een gezegde dat nog steeds actueel is en kan inspireren om eens verder te kijken. Vormgeven laat zich niet verstandelijk oplossen. Wanneer werkelijk van creativiteit kan worden gesproken moet ook het gevoel meebeslissen. Wie creatief is, gaat voorbij aan zijn normale denkvermogen. Hij moet de tegenstand om iets te 'maken' overwinnen en zich op een traditionele wijze concentreren. Dan pas kunnen onbewuste invallen opborrelen. Het is niet mogelijk om in een droge, steriele atmosfeer iets levendig te laten gedijen. Plaats, stemming en omstandigheden spelen hierbij een rol.

Kunst voortbrengen is niet te leren, het niet kunnen zal leiden tot kopiëren en imiteren. *Wel kan vormgevoel ontwikkeld worden* door ons de kennis van de bestaande natuurvormen eigen te maken en de juiste onderlinge verhoudingen van hun afmetingen grondig te bestuderen.

Vele kunstenaars en bouwmeesters hebben zich bezig gehouden met de proportieleer. Hun onderzoeken hebben uitgewezen (zie figuur 1) dat het menselijk lichaam in principe gebouwd is volgens de verhouding van de **Gulden Snede** (sectio aurea, zie figuur 2). Deze werd gezien als een waarborg voor de opperste harmonie.

De Gulden Snede laat allereerst een verdelingsprobleem zien. Werden voorheen lijnstukken in twee gelijke delen verdeeld, dan

Figuur 2
Constructie van de Gulden Snede

voldeed in principe iedere verdeling die buiten de aangenomen marge lag. Deze kan dan variëren van nog net zichtbare tot maximale verschillen; in beide gevallen speelt die marge een rol (zie figuur 3). Gezien de geringe variatie in de mogelijkheden lijnstukken in twee

Figuur 1

Figuur 3

delen te verdelen, dringt zich de vraag op of er een verdeling denkbaar is die een zeker evenwicht tot stand brengt tussen de ongelijke delen. Hierbij kan het toepassen van de Gulden Snede een oplossing zijn.

Men vindt de Gulden Snede door in een rechthoekige driehoek (figuur 2) de helft van de horizontale lijn AB als verticale lijn BD uit te zetten. Trek hierna de schuine lijn AD. Zet de passerpunt in D en cirkel de afstand van de verticale lijn BD naar de schuine zijde AD en men vindt zo punt E. Vervolgens zet men de passerpunt in A en cirkelt de lijn AE naar de horizontale lijn AB en vindt zo punt C.

De lijn AB is nu verdeeld in wat genoemd wordt Major (= grotere) en minor (= kleinere). We hebben aldus een bijzondere dynamische-symmetrische verdeling gekregen.

De verhouding van de Gulden Snede is niet exact berekenbaar, ze kan slechts meetkundig worden vastgesteld. Dit levert het getal 0,618 op. Dat wil zeggen dat van een lijn van 100 millimeter bij deling volgens de Gulden Snede het grootste stuk (Major) 61,8 mm en het kleinste stuk (minor) 38,2 mm bedraagt. Een willekeurige afstand moet dus met 0,618 worden vermenigvuldigd om het grootste stuk (Major) te krijgen. Wordt deze afstand met 0,382 vermenigvuldigd dan geeft dit de maat van het kleinste stuk (minor) weer.

Bij het tekenen uit de vrije hand is het maken van een dergelijke berekening niet nodig. Een schatting is meestal voldoende. Bij benadering komt deze verhouding overeen met minor 3/8, en met Major 5/8 van de lengte van de lijn.

Een aantal jaren geleden heb ik een Gulden Snede grafiek getekend (figuur 4) waarmee de Major en de minor voor willekeurige afstanden grafisch kunnen worden afgelezen.

Figuur 4

Ook kan men een zelf te maken Gulden Snede passer gebruiken (figuur 5): het been MB wordt in A volgens de Gulden Snede verdeeld, waarna het been MD volgens hetzelfde princi-

Figuur 5
Gulde Snede passer

pe wordt verdeeld, maar juist andersom. Wordt van AECM een parallellogram geconstrueerd, dan verdeelt het punt E iedere afstand BD volgens de Gulden Snede.

Als voorbeeld een tweetal praktische toepassingen van de Gulden Snede:

- In figuur 6 een houten wandbordje waarvan de breedte van de rand t.o.v. de diameter van het bordje is bepaald door middel van de Gulden Snede.
- Hoe de Gulden Snede kan worden toegepast bij rechte gedraaide vormen, zoals tafel- of stoelpoten, is in het voorbeeld van figuur 7 geschetst. Het bovenste deel van de vorm is via de gebruikelijke constructie van de Gulden Snede geconstrueerd. Zo zijn Ma 1 en mi 1 gevonden. Om nu vervolgens mi 2, mi 3 en mi 4 te vinden is opnieuw gebruik gemaakt van de Gulden Snede-constructie.

Figuur 6

De invloed van kleur en structuur van het hout.

Om de vormgeving nog beter tot zijn recht te doen komen is de keuze van het juiste hout van groot belang. De vorm van het voorwerp alsmede de kleur van het hout bepalen in hoofdzaak de keuze van de houtsoort waarvan het voorwerp gedraaid wordt. Een ontwerper moet het te bewerken materiaal 'hout' goed kennen. Een grondige kennis van het te bewerken hout is vereist, wil hij of zij een duurzaam en mooi resultaat bereiken. Houtsoorten hebben elk hun eigenaardigheden en karakter. Hierbij spelen niet alleen de groeiringen, houtstralen, vlammen, rechtdradig of grillig vezelverloop, grove, matige of fijne nerf en poriën, de hardheid en zachtheid een rol, maar ook de kleurnuances. Zo heeft berkenhout een grotere overeenkomst met ivoor dan eikenhout. Larikshout breekt en splintert gemakkelijker dan beukenhout. Kersenhout is vriendelijk en licht. Eikenhout zwaar, ernstig

Figuur 7

en stug. Notenhout voornaam en edel. Over het algemeen maken donkere houtsoorten een ernstige indruk, roodachtige houtsoorten zijn opwindend, terwijl lichte houtsoorten vrolijk aandoen. Ook dit is van belang bij de keus van de houtsoort voor een getekend ontwerp. Zo zal bijvoorbeeld voor een rustig, weinig bewegende vorm met grote vlakken zoals een platte schaal een levendige houtsoort worden gekozen. Daarentegen zal voor een levendige vorm een rustige houtsoort met een fijne nerf worden gekozen om het voorwerp niet nòg onrustiger te maken. Zo kiest men voor kleine voorwerpen geen houtsoort met grote, sterk getekende vlammen die de intieme vorm teniet zullen doen.

Wie meer wil weten over vormgeven:

- De Gulden Snede, C. J Snijders, ISBN 90- 6030- 518- 3
- Vormgeven, Wim Muller, ISBN 90- 5189- 039- 7

Joop Morsink, 2001

Fleurig 2001

Ook dit jaar wordt op landgoed 'Hoekelum' te Ede een Fleurig 2001 gehouden. En wel van 26 juli t/m 4 augustus 2001 (op zondag gesloten). De openingstijden zijn dagelijks van 10.00 - 21.00 uur. De onderwerpen die hier getoond worden, zijn: tuinen, planten, woon- en tuindecoraties, kunst, ambachten, etc.
Aan RADIUS is gevraagd gedurende de gehele beurs houtdraaidemonstraties te verzorgen en een expositie van houtdraaiwerk in te richten.
De beursorganisatie stelt hiertoe een gesloten ruimte beschikbaar met electra-aansluiting.
In de stand zullen een draaibank, een droge slijpmachine, een demotafel en stoelen aanwezig zijn.
Een goede gelegenheid voor RADIUS om de vereniging en het ambacht houtdraaien aan een groot publiek voor te stellen. Gezien het grote aantal bezoekers (ca. 10.000 per dag), moeten er minimaal vier mensen aanwezig zijn. Het is daarom noodzakelijk, dat wij over voldoende vrijwilligers beschikken voor bemanning van de expositieruimte en voor het houden van demonstraties op alle beursdagen.
Deelnemers hebben uiteraard vrije toegang en ontvangen bovendien twee extra toegangskaarten. Per dag wordt een warme maaltijd verstrekt. Voor reiskosten is een budget beschikbaar. Om de reiskosten zoveel mogelijk te beperken, geven wij er de voorkeur aan, dat er ploegjes van vier personen worden gevormd.
Wij verzoeken de leden per regio een (of meer) ploegje(s) te vormen en aan te geven hoeveel dagen men beschikbaar is. Daarnaast kunnen ook individuele deelnemers zich opgeven.
Omdat het deelnemen aan deze beurs staat of valt met de hoeveelheid deelnemers, doen wij een beroep op u om een of meer dagen voor deze manifestatie beschikbaar te stellen.
Opgaven gaarne via het bij deze AktieRadius gevoegde inschrijfformulier voor 7 april a.s. aan: J.M.Onstein, Dokkumlaan 13
6835 JW Arnhem

De commissie Fleurig:
Hans Onstein, Dick Pruys en Jos Toussaint

Hout 2000

Hout 2000 is de vakbeurs, die in het najaar in de Ahoy-hallen in Rotterdam is gehouden voor het houtverwerkende bedrijf, bouwbedrijven en meubelfabrikanten. Voor een houtdraaier is er op deze vakbeurs op het eerste gezicht niet zoveel te beleven.
De innovaties op het gebied van houtverwerking zijn overweldigend, bijna alle soorten machines worden aangestuurd met computers en daar zijn wij als handwerkslieden niet zo voor te porren.
Maar er was meer te zien. Zo lieten diverse lijmfabrikanten nieuwe producten zien die voor ons in de toekomst zeker nuttig kunnen zijn.
Akzo Nobel Coatings heeft interessante afwerkingsproducten voor ons. We zullen ze zo nodig voor de volgende DemoDag uitnodigen, te meer daar er bij deze fabrikant erg op het milieu gelet wordt. Ook de firma Remmers uit Hoogeveen heeft voor ons bruikbare houtconserverende en beschermende producten. Persoonlijke beschermingsmiddelen zijn te zien bij de firma Groeneveld uit Barendrecht en bij Wiltec. Afzuiginstallaties, van groot tot klein, van het merk Coral, zijn te zien bij de firma Teygeler uit Amsterdam. Uit Maleisië komen voor ons prachtige houtsoorten, die

geproduceerd worden in speciale productiebossen. Het oerwoud wordt dus niet aangetast.
Voor mij als houtdraaier was het meest in het oog springende gereedschap een ronde diamant slijpschijf die je op je boormachine kunt zetten en die voorzien is van een aantal gaatjes. Hierdoor is de gebruiker in staat om precies te zien wat er bij het slijpen van de beitels en gutsen gebeurt. De fabrikant van dit stuk gereedschap is RKE-Technik GmbH in Bad Sobernheim. Tenslotte wil ik nog vermelden dat ons lid Baptist met een grote en goed bezochte stand veel aandacht kreeg van de bezoekers en dat hij dit ook volledig waard was.

Ies van de Wardt

Houtdraaierij J.F. Kramer
in Utrecht
is verhuisd naar de
Von Lippe Biesterfeldstraat 13
3523 VA Utrecht
tel. 030-2340610
fax 030-2304657
Als u in de buurt bent,
voel u dan
WELKOM
voor een bezoek aan de
Mooiste Houtdraaierij
van heel Nederland
(Maar bel even van tevoren)

Dan kunt u meteen zien waar al die mooie
Houtdraaicursussen
worden gegeven, en het
Beste Gereedschap
wordt verkocht!

AFH Fijnhout

DE hardhout specialist voor bedrijf en particulier

- 80 soorten op voorraad
- Teak (o.a. dekdeeltjes)
- Plaatmat. (o.a. Bruynzeel hh)
- Bladen (aanrecht/tafel)
- Fineer
- Eigen zagerij

Amsterdamsche Fijnhouthandel

Minervahavenweg 14 Westpoort 3098 Tel. 020 -682 80 79 Fax 020-684 31 54
e-mail: afh@fijnhout.nl homepage: www.fijnhout.nl

VOOR U GELEZEN

Medio 2000 verschenen in Frankrijk de eerste "Cahiers techniques du tournage sur bois", kwartaaluitgaven van puur technische artikelen over houtdraaien, uitgegeven door Editions ATB, tel. 04 66 54 21 81, editions.atb@free.fr, geschreven door o.a. Philippe Bourgeat. Formaat A4, full colour, 20 pagina's met foto's en tekeningen met maatvoering van zeer hoge kwaliteit. Prijs per nummer 30FF/ 4,57 Euro.
In het laatste kwartaalnummer 2000 onder meer een gedetailleerde beschrijving van het draaien van de figuren van een kerststal met herders, schaapjes, de drie koningen, enz.

VRAAG & AANBOD

Te koop aangeboden
Draaibank, merk Hapfo, met gietijzeren bed, 240 Volt.
Draaispindel met M33 plus conus Mk2 en traploze toerenregeling
320 - 4000 tpm.
Tegencenter met Mk2.
Centerhoogte 21 cm. en tussen de centers ca. 110 cm.
Met diverse leunspanen en tussenstuk.
Arend Kok, Donderen,
tel. 0592 - 559377

MUTATIES LEDENLIJST

Nieuwe leden:
- A. Kok, Bunnerweg 2, 9497 PK Donderen, 0592 - 559377, regio 11
- J.J. van Dijk, Wielewaal 36, 1965 ED Heemskerk, 0251 - 238326, regio 12
- J.A. Knoppe, Rijksstraatweg 142, 2988 BL Ridderkerk, 0180 - 427730, regio 20
- G.H.J. Boerhof, Dolderstraat 23, 8141 GJ Heino, 0572 - 392755, regio 2,
- G. van Meeteren, Herenweg 3, 2751 DE Moerkapelle, 079 - 5931672, regio 10
- R. van Oorschot, Johannes Vermeerhof 7, 1394 GG Nederhorst den Berg, 0294 - 253421, regio 9
- B. Ruiter, Rustenburgerstraat 320 hs, 1072 HC Amsterdam, 020 - 6620453, regio 1
- A. Bajema, v.Harteveldstraat 18, 2371 VL Roelofarendsveen, 0348 - 474080, regio 10
- W. Noordergraaf, Hoogstraat 106, 3962 ES Wijk bij Duurstede, 0343 - 573027, regio 21

Opzeggingen:
- W. Karel, Hunenborg 39, 7556 MP Hengelo (Ov.), regio 6
- J. van Dalsem, Zonneweg 7, 1452 XA Ilpendam, regio 1
- C.E. Mons, Stakenberg 23, 3852 PR Ermelo, regio 2
- R.T.B. Willemsen, Streilerweg 16, 7384 CW Wilp, regio 6

Correcties:
- A. Zijp, Abbingstraat 16, 1623 LW Hoorn tel. moet zijn 0229 - 219336
- B. ten Hove, Kooikersdreef 701, Apeldoorn is verhuisd naar Pottenbakkersdonk 516, 7326 PG

Apeldoorn, 055 - 5331365
- W. van Dijk, Kortenkampweg 8, Epe is verhuisd naar Drostenstraat 53, 8271 TE, IJsselmuiden, 038 - 3315370

REGIONIEUWS

Regio Arnhem/Nijmegen:
Bijeenkomsten Cursuscentrum De Molenbeek
24 maart, 28 april, 29 september, 27 oktober en 24 november

Regio Haarlem:
Bijeenkomst 18 maart bij Iet Feith.
Aanvang 13.00 uur
RADIUSleden uit andere regio's, die eens een kijkje willen komen nemen, zijn van harte welkom!

Regio Haarlemmermeer:
Bijeenkomsten
6 april, Oegstgeest bij Henk Smit, Rijnsburgerweg 84
18 mei, Badhoevedorp bij Klaas Dikstaal, Akerdijk 139
6 juli, Sassenheim bij Jan Braam, Kleiburg 15
Aanvang 13.30 uur
Leden van andere regio's zijn op afspraak welkom.

Regio Lochem:
Bijeenkomsten in Kunstlokaal 11, Borculo, bij Peter van de Waal
15 oktober en 19 november 2001.

Regio Noord
Bijeenkomsten bij De Wit, Provinciaalseweg 12, Kornhorn van 12.45 tot 16.00 uur
21 april, 15 september, 24 november.

Regio Noord-Holland-Noord:
Bijeenkomsten Recreatieterrein Dienstencentrum Geestmerambacht
27 maart, 10 mei, 4 september, 11 oktober en 20 november 2001

Regio Utrecht:
Bijeenkomsten in Vianen bij Fred Kanitz, Helsdingerachterweg 2,
Aanvang 14.00 uur
21 maart, 18 april, 15 mei.

COMPLIMENT!

Het is alweer enige jaren geleden dat ik van een medelid van RADIUS een zo goed als nieuwe Record draaibank overnam.
Na enige tijd deden zich echter problemen voor met de verplaatsing van de leunspaan. De bout of liever gezegd de moer waarmee de zaak vastgezet moest worden, had zich in het gietijzer gevreten waardoor transport zeer moeilijk ging.
Op een van onze regiodagen heb ik mijn probleem aan de heer Baptist (importeur van Record draaibanken) voorgelegd en deze heeft ervoor gezorgd dat ik zonder enige kosten de zaak vergoed heb gekregen. Een voorbeeld van 100% achter je product staan!

J. Kootwijk, Amsterdam

TECHNISCHE TIP

Niet laten barsten!
Stukken droog hout die mij via via bereikten en behandeld waren met de gebruikelijke was/PEG combinaties vertoonden toch barsten omdat de hechting van deze mengsels op het kopse hout onvoldoende was.
Als alternatief heb ik begin 2000 enkele kakelverse stukken peer en kastanje met behulp van een plamuurmes bestreken met zgn. constructiekit, merkloos. Het resultaat na een jaar opslag buiten onder een zonlicht doorlatende overkapping is dat er (nog) geen barst te zien is.

Henk Smit

AGENDA

RADIUS Algemene Leden Vergadering **zaterdag 31 maart** in Buurthuis Oudwijk te Utrecht.

'Hoeden in hout'
Tentoonstelling in de foyer van de tentoonstellingszaal van het Cultureel Centrum, Begijnhofstraat te Diest in België (omgeving Hasselt).
Openingstijden van **7 t/m 22 april** dagelijks van 14.00 tot 17.00 uur.
Informatie over de tentoonstelling op telefoonnr.
00 – 32 – 13 – 321793

Mike Scott, lezing en dia-voorstelling
De bekende, uit Wales afkomstige, houtkunstenaar/draaier, geeft in het weekend van **26/27 mei** in Utrecht een lezing met dia-vertoning. Er zal ook een tentoonstelling zijn en nog meer houtdraai-activiteiten.
Voor aanmelding en nadere informatie kunnen geïnteresseerden (bijvoorkeur schriftelijk) contact op nemen met Otto Koedijk, Postbus 107, 6970 AC Brummen

Fleurig 2001
Deze beurs wordt gehouden in Ede, op landgoed 'Hoekelum', **van 26 juli t/m 4 augustus**. Dagelijks geopend (op zondag gesloten) van 10.00 – 21.00 uur.

Betoverend Hout II
Houtdraaitentoonstelling in museum De Groote Sociëteit in Tiel, thema Evolutie en Revolutie, **28 augustus t/m 6 oktober.**
Informatie over deelname bij Roelof C. Schmidt, tel. 0347 - 352162

Ongeval met goede afloop bij diep boren (stethoscoop)

Kort na het uitkomen van AR 28 sprak ik met een van onze leden over een onprettige ervaring bij het maken van zijn eerste stethoscoop. Hij beschikte daarbij over een draaibank met een morseconus op de losse kop, een boorkop die daar op past en een chuck. Dit gegeven maakte dat hij na het voordraaien het werkstuk in de chuck plaatste om het met een lange houtspiraalboor vanuit de losse kop te

boren. Ingesteld toerental 1500. De slag die de pinole in de losse kop kon maken was niet voldoende voor het in eenmaal doorboren van het hele werkstuk. De kop moest dus tijdens het boren telkens een stukje worden opgeschoven. Tijdens het draaien gebruikt hij normaliter altijd een gelaatsscherm, maar voor 'even' een gaatje boren liet hij dat achterwege.

Na het boren schoof hij de losse kop in één beweging opzij. Tijdens die beweging kwam de boor vast te zitten in het werkstuk maar tegelijkertijd de morseconus in de boorkop niet. De boorkop, met boor en al, kwam vervolgens wel los, werd weggeslingerd en trof hem tegen zijn oogkas. Wonder boven wonder bleef de schade beperkt tot een blauw oog. U mag geloven dat de prioriteit tot het gebruik van een gelaatsscherm voor hem enorm is toegenomen. Omdat ik het probleem ken en dacht een sluitende oplossing te hebben, is mij gevraagd in AR 29 over het voorval een artikel te schrijven. En vooral hoe zoiets te voorkomen. Het lostrillen van een boorkop uit de morseconus had ik eerder meegemaakt bij het draaien van kleine dingen. De boorkop deed dienst als chuck. Voor die situatie heb ik een poos geleden in Woodturning als oplossing gelezen om in de stift van de morseconus een gat met schroefdraad te maken. Door middel van een draadeind, een plaatje en een moer is de hele kop in de holle as te zekeren. In het boek *Woodturning Methods* van Mike Darlow wordt van dit systeem gemeld dat het in de handel is gebracht door Peter Child.

Op de losse kop is deze oplossing echter niet toepasbaar, omdat de lengte van de holle as aan die kant variabel is. Daarom plaatst Mike Darlow de boor op de vaste kop en gebruikt hij de losse kop als opduwer voor het werkstuk (met een simpele voorziening om aan die kant verschuiven te voorkomen). Kleine werkstukken leidt hij uit de hand, voor grotere heeft Mike een tafel met een geleidebaan op twee leunspaanvoeten in gebruik (NB: Zonder trekstang lijkt mij dit systeem zeer gevaarlijk).

Ik geef toch de voorkeur aan de methode uit de eerste alinea, en hoop dat het t.z.t. mogelijk zal zijn, via een keilboutachtige constructie, ook voor de losse kop een trekstang te maken. Ik ga er naar zoeken en nodig de mechaniekers onder U uit dit ook te doen.

Voorlopig moeten we het nog stellen met een simpele procedurele oplossing: *Als U in zo'n geval de losse kop gaat wegschuiven, pak dan met de linker hand de boorkop vast en oefen daarop de meeste kracht uit tijdens de schuifbeweging. Komt de kop los, dan voelt U dat meteen, en kunt U hem terugschuiven en eventueel eerst de draaibank uitschakelen.*

Tijdens het voorbereiden van dit artikel kwam ik zo veel over het onderwerp diepboren tegen, dat ik voornemens ben er binnenkort uitgebreider op in te gaan.
Nu beperk ik me even tot een paar punten uit dit voorval. Hoewel de keus van boortype, - snelheid en - methode correct is, zijn een paar opmerkingen op zijn plaats. De gangbare houtspiraalboor heeft als positieve eigenschap dat hij zodanig stijf is dat de koers door het werkstuk niet al te erg afhankelijk is van plaatselijke hardheidsverschillen in het hout. Een nadeel is dat de afvoer van de spaanders weinig ruimte krijgt. Eigenlijk is het altijd nodig tijdens diep boren de boor regelmatig gedeeltelijk terug te halen, maar bij het type houtspiraalboor is het een must. Verder moet de lengte van de spiraal groter zijn dan de te boren diepte. Het feit dat een boor lang is wil dus niet altijd zeggen dat er diep mee kan worden geboord. En voorboren met een dunne boor maakt het proces niet gemakkelijker. Er hoeft weliswaar minder materiaal te worden verwijderd bij het boren met de eindmaat, maar de grote boor mist het centrum en wordt stuurloos. Een methode om de te boren diepte te halveren is het maken van een klemstuk voor de chuck aan beide uiteinden van het werkstuk.

Gerard Gaasbeek.

De ideale machine

Het is niet moeilijk vast te stellen dat er nu en in de komende jaren meer draaibanken zullen worden gekocht dan ooit voorheen het geval was. Daar is een aantal redenen voor. Natuurlijk heeft de gunstige economie ermee te maken maar het lijkt mij dat ook het aantal draaiers nog steeds zal toenemen en dat daar-

INLANDS HOUT
JAAP van LEERSUM

Kerklaan 5
9251 LE Burgum

Bedrijfsadres:
Elingsloane 29
9251 MN Burgum

Tel. 0511 - 46 17 63
Fax 0511 - 46 17 63
Mobiel 06 - 53 26 85 26

Meer dan 40 Europese houtsoorten in allerlei afmetingen, natuurlijk gedroogd: o.a. eiken, moeraseiken, robinia, tamme kastanje, appel, peer, kers, pruim, noten, elzen, haagbeuk, taxus, hulst, kornoelje, berken, iepen, moereiken, esdoorn, christusdoorn.

bij vooral een jongere generatie zal ontdekken welke mogelijkheden er in onze ambachtelijke hobby zitten. Een nog belangrijker reden lijkt mij echter dat veel draaiers hun wat verouderde bank willen inruilen voor een modernere machine met meer mogelijkheden en groter draaigemak. Ik kwam tot die gedachte toen ik de laatste RADIUSenquête nog eens doornam. Van de 156 genoemde machines was 26% merkloos of eigenbouw en we mogen zeker aannemen dat het grootste deel daarvan niet beschikt over de laatste verbeteringen die de nieuwste banken zo aantrekkelijk maken. Onder de overige 116 merkbanken is een flink aantal beginnersbanken of sterk verouderde typen, daardoor kom ik tot de conclusie dat er veel nieuwe banken gekocht zullen worden en dat er dus ook grote behoefte is aan voorlichting. Om daarbij wat hulp te bieden heb ik een groot aantal specificaties van machines doorgenomen en daaruit een 'ideale machine' samengesteld.

Vanzelfsprekend zal er altijd een persoonlijke voorkeur blijven en zullen zij die beroepsmatig bezig zijn andere zaken laten prevaleren, maar ik baseer mij hier op de gemiddelde hobbydraaier die met het bezit van één houtdraaibank heel gelukkig is. Jarenlang hebben de houtdraaiers weinig invloed gehad op het construeren van de houtdraaibank, maar dat is nu geheel verleden tijd geworden. Van de nieuwste banken valt de invloed van de draaier duidelijk af te zien, de mogelijkheden en de bediening zijn stukken beter geworden.

De specificatie van deze ideale, theoretische machine zou er als volgt uit kunnen zien:

Technische mogelijkheden		Jouw keuze
Centerhoogte	250 mm	
Bed	Geslepen, 80 of 100 cm.	
Motor	$^3/_4$ of 1 PK (0,55 of 0,75 kW.)	
Aantal snelheden	5, beginnen bij 300 toeren	
Schroefdraad neus	M33 - 3 $^1/_2$ mm	
Opname gereedschap	Morseconus M2 in beide koppen	
Uitdraai losse kop	10 of 12 cm (van belang bij boren)	
Leunspaan	Met opstaande rand (Engels model)	
Bediening	Hoofdas met pen fixeren en verzethandels aan de voorkant	
Extra	Draaibare vaste kop Meergatenschijf aan de bank Opspankop met draai(ster)sleutel Kleine (extra) leunspaan	
Alternatieven	Aandrijving tussen de lagers Opspanmogelijkheid aan linkerkant Traploze aandrijving Losse kop met hefboom voor boren Ombouw voor cirkelzaag of slijpschijf Uitschuifbaar bed	

Er zijn enkele merken die, met deze lijst in de hand, al heel wat te bieden hebben, maar het noemen van merken lijkt me een zaak voor onze adverteerders. In de kolom 'Jouw keuze' kan je zo je eigen gewenste machine op papier samenstellen en je prioriteiten aangeven. Zaken die later naar behoefte kunnen worden aangeschaft heb ik met opzet uit deze lijst gelaten evenals de vraag wel of geen onderstel, maar op de belangrijkste vraag kan deze lijst van aantrekkelijke zaken geen antwoord geven: In hoeverre kan en wil Bruin al dit moois trekken?

Henk Wolf, Vaassen

Houtinfo: Cederhout

Oneindig is de reeks houtsoorten die we ceder noemen, maar heel weinig van de reeks is ook echt ceder. Ceder kan zowel naaldhout als loofhout zijn en dan hebben we ook nog de soorten die wel ceder genoemd worden maar geen ceder zijn. Van de onechte ceders noem ik er een aantal; Western red ceder, Japanse ceder (Sugi), Potlood ceder, Californische ceder, Incense ceder, Port orford ceder, Koreaanse ceder en Siberische ceder. Jammer voor ze, maar ze zijn geen echte ceders. Naaldhoutceder hoort tot het geslacht CEDRUS en loofhoutceder tot het geslacht CEDRELA. Loofhoutceder (Cedrela) komt uit Midden-Amerika en Brazilië. Het bevat een etherische olie en staat bekend om zijn typische geur die de smaak van sigaren, die in deze kistjes worden bewaard, ten goede komt. Aan de oppervlakte is deze olie vaak te zien als vlekken. Omdat deze ceder moeilijker af te werken is, is het niet zo geschikt om te draaien. Echter: loofhoutceder is wel een echte ceder. Van naaldhoutceder zijn er maar 3 echt t.w. de Atlas ceder (Cedrus Atlantica), de Himalaya ceder (Cedrus Deodora) en de Libanon ceder (Cedrus Libani). De Atlas ceder is hier goed bekend, hij staat op veel plaatsen in tuinen en parken. Het is een laag vertakte boom met blauw-groene, brede takken, met naalden in rozetten zoals bij de lariks. Maar in tegenstelling tot de lariks behoudt de ceder altijd zijn naalden. De Libanon ceder lijkt op de Atlas ceder, maar heeft groene naalden en is zeer zeldzaam. Het hout van deze ceders is zeer duurzaam en heeft een prettige geur bij het bewerken. Om het hout van de Libanon ceder te bemachtigen, zijn 5000 jaar geleden al veldslagen gevoerd. De grafkist van Toetanchamon was gemaakt van Libanon ceder en met goud bekleed; verder werden er vroeger tempels en schepen van gemaakt. De kerkdeuren van de St. Pieterskerk in Rome zijn van Libanon ceder en in de bijbel wordt Libanon ceder meer dan eens geprezen om zijn kwaliteit en geur. Het hout van de andere Cedrus soorten zullen elkaar niet veel ontlopen. Ze zijn vrij zacht van structuur, de groeiringen zijn duidelijk zichtbaar, maar niet storend bij het draaien omdat het voorjaarshout en laathout bijna even hard zijn.

De reden van dit verhaaltje is dat ik begin januari 2001 een echte Libanon ceder kreeg, die gekapt werd omdat hij na 45 jaar te groot werd voor een tuin en bijna bij de buren naar binnen groeide. De stam was ong. 45 cm dik. Gevraagd aan de eigenaar hoe hij er aan kwam was het antwoord; vroeger vloog ik voor de KLM veel naar het Midden Oosten en ik kreeg hem van een goede kennis als een boompje van 1 m. Zo kom je nog eens aan zeldzaam hout, maar het gaat er mij om dat het een echte Libanon ceder is.

Wiebe van Slooten

Ervaringen met de Exocet

Ik wilde al langer een 'beitel' hebben om diep uit te kunnen hollen en ik had mijn oog laten vallen op de Exocet. Echter op een van onze DemoDagen kraakte Joost Kramer deze beitel nogal af, voornamelijk omdat deze steeds maar weer verstopte; m.a.w. de beitel lost niet. Toch heb ik in het tijdschrift Woodturning lovende artikelen gelezen over de Exocet en heb ik op de DemoDag van 14 oktober bij de stand van Memenco, mooie werkstukken zien staan die met deze beitel gemaakt waren. Uiteindelijk heb ik toch een Exocet gekocht, maar dan wel de junior die t.o.v. het standaardmodel eenvoudiger uitgevoerd is en ca. *f* 150,- goedkoper is.

De Exocet is in feite een ellipsvormige ringbeitel met een, wat de Engelsen noemen, 'chip-limiter' (spaanbegrenzer). Deze zorgt ervoor dat de spaan die gesneden wordt niet te dik is waardoor de beitel minder snel gaat happen.

De Exocet wordt geleverd zonder gebruiksaanwijzing dus dat werd experimenteren. Eerst heb ik de beitel aangezet met een diamantwetsteentje en daarna de spaanbegrenzer zo fijn mogelijk afgesteld (grove spanen snijden kan later altijd nog!). Vervolgens een mooi stukje kersenhout ingespannen en draaien maar. En Joost had gelijk! Het ding verstopte nagenoeg onmiddellijk, bovendien 'plakte' er zaagsel boven op de begrenzer, waardoor de beitel van het hout afgeduwd werd. Dus de spaanbegrenzer toch maar wat ruimer gezet met als gevolg dat de beitel een grote hap uit het hout sloeg, weer verstopte terwijl het stuk kersenhout het luchtruim koos. Na nog een uur experimenteren zonder gewenste resultaten kon ik mezelf wel voor de kop slaan omdat ik veel geld uitgegeven had voor een beitel die niet werkte.

Vervolgens heb ik de beitel maar eens goed bestudeerd. Het ellipsvormige beiteltje was vlijmscherp dus daaraan kon het niet liggen. Wat wel opviel was dat de beitel en de spaanbegrenzer er uit zagen alsof ze rechtstreeks uit de gietvorm kwamen. M.a.w. ze hadden beide een nogal ruw oppervlak Onder een loep leek het wel versleten fijn schuurpapier. En dat was het probleem: te veel weerstand. Ik heb toen de binnenkant van het beiteltje met een fijn spits toelopend polijstviltje (voorzien van polijstpasta) in de boormachine, spiegelglad gepolijst. De begrenzer heb ik, aan de onder- en bovenkant eerst geschuurd met zeer fijn schuurpapier en vervolgens weer met een polijstvilt (ook voorzien van polijstpasta) spiegelglad gepolijst. Hoogglans was het doel. Toen de zaak weer gemonteerd, de spaanbegrenzer weer fijn ingesteld en een nieuw stuk hout ingespannen. En dit keer succes, geen verstoppingen meer! Het beste snijdt de Exocet ter hoogte van de middellijn en met matige druk van de beitel op het hout.

Het enige probleem dat ik nu nog heb, is dat de Exocet bij ver overhangen over de leunspaan moeilijk stabiel te houden is. Dit komt doordat het handvat eigenlijk te kort is. Ik hou een beitel als deze graag zo vast dat het handvat over de gehele lengte onder mijn onderarm ligt en daarvoor is deze Exocet iets te kort. Ik zal dus het handvat op de een of andere manier nog moeten verlengen en dan is de Exocet een perfect stuk gereedschap.

Jan Hovens

No. 10. **Engelsche geheel stalen Draaigudsen.**

Eng. duim	1/8	1/4	3/8	1/2	5/8	3/4	7/8	1	1 1/8	1 1/4	1 3/8	1 1/2	1 3/4	2
per stuk *f*														

Veiligheid voor beginners 4 (slot)

De beginnende houtdraaier moet niet alleen investeren in de bekende machines en gereedschappen, maar moet van het begin af rekening houden met de aanschaf van beschermende artikelen: bril, stofmasker, handschoenen, goed afsluitend jack zonder losse flodders, een hoofddeksel, gehoorbeschermers, stevige dichte schoenen of klompen. Wacht niet met de aanschaf van een bril tot de eerste splinter of braam in uw oog komt. Zorg voor goed licht op het werk. Installeer enkele EHBO-artikelen in de buurt: pleisters, ontsmettingsmiddel, enz. Geef alles een vaste plaats en ruim rommel direct op!

Een belangrijke voorziening is de noodschakelaar. Schakelaars moeten op gemakkelijk toegankelijke plaatsen op de machine zitten en moeten gemakkelijk te bedienen zijn: uitschakelen door een tikje op een flinke handel is gemakkelijker dan het draaien van een knop. En ... een extra voetschakelaar, die de andere schakelaars overbrugt, kan van groot belang zijn als de handen even niet beschikbaar zijn. Dat geldt voor alle machines. Vertel ook uw eventuele huisgenoten waar de schakelaars zitten. In een noodgeval is het belangrijk dat zij snel weten in te grijpen. En och, enige kennis van uw hobby is voor hen toch ook wel plezierig. Bovendien, mocht u - wat sporadisch toch wel voorkomt - een z.g. derde handje nodig hebben dan is het fijn als ze een beetje vertrouwd met de omgeving zijn. En tot slot nog dit: we spreken af dat u nooit de beschermkap van uw zaagmachine of vlakbank haalt!

J.J. van der Veen

In maart 2001 verschijnt bij Cantecleer
(dus o.a. verkrijgbaar in de boekhandel):

Het basisboek houtdraaien
door
Gerard Gaasbeek
en Joost Kramer

De inhoud is beperkt tot het draaien tussen de centers, voor een solide basis. Het boek mikt op beginners en draaiers die hun techniek willen verbeteren.

Aan de orde komt o.a.:
- Suggesties bij aanschaf draaibank
- Advies aanschaf eerste beitels
- Techniek van beitels slijpen
- Techniek van het opspannen
- Advies over de keuze van houtsoorten om mee te beginnen

En vooral:
- Nadat is uitgelegd hoe een beitel veilig tot snijden wordt gebracht,
- Hoe draai ik snel, trefzeker en reproduceerbaar de gekozen profielen.

Prijs ca. *f* 42,–

K&S

Houtdraaierij met werkplaats en showroom

Houtdraaibank: Hager, Scheppach, Killinger, Elektra, Woodfast
Houtdraaibeitels: Crown-HSS, Addis-HSS
Draaibankklem: Nova, Vicmarc
Houtdraaicursussen: 6 verschillende houtdraaibanken voor beginners en gevorderden
Vakkundige slijpstenen voor houtdraaibeitels, kopieerstaal, schuurpapier, meetapparatuur, oppervlaktebehandeling, dokumentatiemateriaal, video's en accessoires.

Info: K. Schulte, Kordestraat 31, 49744 Gr. Hesepe, Duitsland, tel. +49(0)5937/913234
fax:+49(0)5937/913233

Werkplaatsadres:
Ferienhof Brüning, Landwehr 64, 49716 Meppen (Nödike), tel: +49(0)5931/912719.
Afstand van Emmen naar Meppen ca. 30 km.

Openingstijden:
's maandags 16.30 - 19.00 uur, de eerste zaterdag van maand 10.00 - 15.00 op afspraak.

Schuurpapier en schuren.

In één van de eerste jaren van RADIUS is tijdens een demodag in Arnhem een lezing gehouden over schuurpapier. Sindsdien zijn er veel leden bijgekomen. Daarom leek het me goed de belangrijkste punten die ik uit dat verhaal heb onthouden in AktieRadius te herhalen en waar mogelijk aan te vullen.

De constructie van schuurpapier

Het materiaal schuurpapier bestaat uit **schuurkorrels** die in een **lijmlaag** zijn vastgezet op een **drager**, meestal **papier**. Dit papier rekt heel weinig en is sterker dan gewoon papier, met name als het papier voor bandschuurmachines is bedoeld. De sterkte van het tegenwoordig gebruikte papier is zo groot, dat daarin geen reden meer ligt om schuurlinnen te kopen voor het bewerken van hout.

De **lijm** moet in staat zijn de korrels zo goed mogelijk vast te houden. Om verschillende redenen is de gebruikte lijm thermoplastisch. Dat wil zeggen dat de lijmlaag zacht wordt onder invloed van warmte. De lijm wordt in een zeer gelijkmatige laag op het papier aangebracht. In deze lijmlaag worden op gecontroleerde wijze de schuurkorrels gestrooid: de korrels kunnen dicht bij elkaar liggen (dicht gestrooid), er kan ook ruimte tussen de korrels zijn (open of half open gestrooid). Voor machinaal schuren worden soms strookjes in het papier korrelvrij gelaten en/of gaatjes aangebracht, waardoor stof kan worden afgezogen. Sommige korrelsoorten zijn zo gemaakt dat er stukjes kunnen afbreken zodat zij langer scherp blijven.

De **schuurkorrels** kunnen zowel mineraal als synthetisch zijn: kwartzand bij voorbeeld is goedkoop, maar sneller bot. Andere natuurlijke soorten zijn granaat en amaril. Deze laatste kan ook van synthetische oorsprong zijn, wat eveneens geldt voor carborundum. De schuurkorrels op één stuk schuurpapier hebben ten naaste bij dezelfde grootte. Die **korrelgrootte** wordt aangegeven door het korrelgetal. Dit getal geeft aan hoeveel korrels zonder tussenruimte op één inch (25,4 mm) passen. Dus: hoe hoger het **korrelgetal** des te fijner het schuurpapier. Het is gebruikelijk op de achterzijde van het schuurpapier met het korrelgetal wèl de grootte van de korrel op te geven, maar niet de strooidichtheid.

Het schuurproces

Tijdens het schuren wordt stof van het hout los gemaakt. Dat stof zet zich voor een deel vast in de ruimte tussen de korrels. Als de ruimte tussen de korrels vol zit met stof kan het schuurpapier geen hout meer afnemen, ook als de schuurkorrels zelf nog wel scherp zijn. Het hechten van het stof is dus hinderlijk. De mate van "vollopen" is zowel afhankelijk van de houtsoort als van de strooidichtheid van het schuurpapier. Zo zal stof van grenen bijvoorbeeld meer tussen de korrels kleven dan dat van essen of eiken. Door minder dicht gestrooid papier te gebruiken wordt dat effect echter verminderd. Het verstopt raken kan verder effectief worden verminderd door **geen grote druk** op het schuurpapier uit te oefenen. Het motto zou dus kunnen zijn: 'Aaien moet, aaien doet goed'. Er zijn meer redenen waarom schuren met grote druk uit den boze is. Het geeft aanleiding tot diepe krassen, die moeilijk weg te schuren zijn. Ook wordt het papier warm door de grote wrij-

ving. Ten gevolge van die warmte worden de schuurkorrels (ook de scherpe) weggedrukt in de lijmlaag. Waar vastzittend stof zich nog enigszins laat wegkloppen, kunnen weggezakte korrels beslist niet meer worden opgetakeld. Een andere mogelijkheid om het verlies aan effectiviteit van schuurpapier te verminderen is de juiste keuze van de achtereenvolgens te gebruiken groftes. Als al met een fijnere korrel is geschuurd en het blijkt dat die overstap naar de fijnere soort te vlug was gemaakt, verwijder dan eerst het aanwezige stof grondig. Bij voorbeeld met een kleefdoekje (onder die naam te koop bij hobbyzaken of verfhandel), een iets vochtig doekje of zo. De stof van het fijne papier dat nog op het werkstuk zit, verstopt het grovere papier namelijk zeer snel. Schuurpapier dat vochtig is loopt ook veel sneller vol dan droog papier. Opslag in een vochtige ruimte is daarom niet aan te bevelen. Het andere uiterste, bewaren op een verwarming, is ook niet goed, maar dat effect komt verderop aan de orde. Dit deel samenvattend leert dus: *schuurpapier dat goed is gebruikt, is bot maar niet verstopt*. Het verschil is beslist te voelen.

Schuren in de praktijk

De doelstelling van schuren is het corrigeren van oneffenheden, niet van de vorm van het werkstuk. Controleer daarom de vorm voordat je met het schuren begint. Omdat er altijd schuurkorrels op het werkstuk achterblijven is het voor de scherpte van de beitels ook niet wenselijk na het schuren nog een vormcorrectie aan te moeten brengen. De praktijk begint met het kopen. Schuurpapier is te koop in A4 velletjes, maar ook aan de meter of op rollen van ca. 9 cm breed. Niet elke leverancier heeft zoveel soorten op voorraad dat altijd valt te kiezen uit soorten korrelmateriaal of strooidichtheid. Is er wel een keus kijk dan vooral naar het korrelgetal en ga niet alleen af op voelen. Open gestrooid papier voelt grover aan dan dicht gestrooid met gelijk korrelgetal. Van soorten die veel worden gebruikt is het aanschaffen van hele rollen veruit het voordeligst. Schuurpapier voor nat schuren lijkt oppervlakkig gezien veel regelmatiger dan droog schuurpapier. Daarom zijn er mensen die de natte variant voor droogschuren kopen omdat het er "beter uitziet". Dat is een dure keus, de prijs is hoger en bij droog gebruik is de duurzaamheid in het gebruik ook nog eens minder. Is het hout nog erg nat dan wordt het verhaal anders, maar nat schuren laat ik nu buiten beschouwing.

Bij het schuren hebben we als houtdraaier ten opzichte van bijvoorbeeld een meubelmaker een voordeel. De meeste bewegingsenergie kunnen we namelijk van de draaibank aftappen door het schuren op het draaiende werkstuk uit te voeren (voor de vingerveiligheid wel altijd de leunspaan opzij zetten). Dat heeft ook een risico. Als we maar iets te hard drukken wordt het papier warm. Als je bij schuren je vingers brandt, ben je echt fout bezig. Ook al draait het werkstuk, toch moeten wij daarbij het schuurpapier **constant in beweging** houden om krassen te vermijden. Dat risico ligt bij gebruik van verstopt schuurpapier ook op de loer door de aanwezigheid hier of daar van een enkele scherpe schuurkorrel die van het papier is los geraakt, en niet meer tussen de overige korrels kan wegzakken. Gebruiken we bij het schuren telkens maar een klein stukje schuurpapier (een paar cm lengte van een rol van 9 cm breed), dan heeft dat een paar voordelen. Je weet beter welk korrelgetal bij het papier hoort dat je pakt en je hoeft niet steeds eindeloos te zoeken of er nog een scherp stukje is op het papier dat je in de hand hebt omdat gebruikt papier meteen weg kan.

De manier van vasthouden bij schuren van een buitenkant: hou het reepje schuurpapier in de ene hand tussen duim en wijsvinger en leid het met de andere hand over het oppervlak **aan de onderkant van het draaiwerk**. Daar draait het van je af zodat je niet het risico loopt van verstuiken van vingers. Bij schuren in een hol voorwerp vind ik het handig om een strookje schuurpapier tussen mijn duim en het eerste kootje van mijn wijsvinger te klemmen. Vervolgens wikkel ik het reepje schuin om de rest van die vinger (dus naar de nagel toe) en met dat stukje schuur ik. Het bovenste deel (het dichtst bij de duim) beschermt me enigszins tegen snijden aan de rand van het potje. De richting van het wikkelen is zo dat het papier tussen wijs- en middelvinger weer omhoog komt. De draairichting van het werkstuk houdt het schuurpapier dan op zijn plaats.

Het toerental dat voor schuren moet worden gekozen is ook een compromis. Te langzaam geeft heel gemakkelijk krassen, te hoog te veel warmte. Als ik ga schuren zet ik meestal het toerental wat lager dan ik bij het draaien vooraf had ingesteld. Begin het schuren met relatief grof papier, bijvoorbeeld korrel 150 (80 à 100 bij hopeloos werk) en ga door naar 180 of 240, of voor wie dat wil naar nog fijner. Een laatste behandeling met een vochtig doekje en even later nogmaals fijn naschuren verwijdert ook de laatste haartjes hout die door het vocht rechtop zijn gaan staan. Veel draaiers wrijven het werkstuk nog na door een handvol houtkrullen tegen het draaiende werkstuk te houden. Dat schuurt niet, maar brengt de vettige bestanddelen uit de krullen over op het werkstuk, waardoor dat gladder aanvoelt. Zachte houtsoorten, zoals grenen, hebben zeer harde knoesten. Stukjes daaruit die in de krullen zitten, kunnen diepe groeven in het werkstuk veroorzaken. Voorzichtigheid is dus geboden.

Opslag van schuurpapier

A: Leg de velletjes schuurpapier zo op elkaar dat de schuurkorrels elkaar niet raken omdat de scherpte anders zeer snel terugloopt. Dus steeds met korrels van het ene vel tegen de rug van het volgende.

B: Veel houtdraaiers hebben niet de beschikking over een riant verwarmde werkplaats. Vaak is de werkplek een beetje vochtig. Dat is geen gunstige omgeving om schuurpapier te bewaren. Door het vocht loopt het papier direct vol. Het is in zo'n geval beter het papier in een constant droge ruimte op te slaan en het telkens mee te nemen als je gaat houtdraaien. Het papier voor het draaien even op de verwarming leggen om te drogen werkt niet lekker. Door geforceerd drogen gaat het schuurpapier fanatiek kromtrekken, wordt te hard, en gaat het breken. Losrakende korrels op de breuklijn kunnen dan krassen in het werkstuk veroorzaken.

Gerard Gaasbeek

MEMENCO

Machines, gereedschappen en toebehoren voor de houtdraaier, houtsnijder en beeldhouwer

Import uit ondermeer Australië, Engeland, Nieuw Zeeland en de Verenigde Staten

WOODFAST	Houtdraaibanken in het topsegment
TEKNATOOL	Nova Comet miniatuurdraaibank Nova 3000 houtdraaibank Nova SorollChuck en SuperNova Chuck
HENRY TAYLOR TOOLS	Houtdraaibeitels in HSS
CROWN TOOLS	Houtdraaibeitels in HSS
LINK TECHNOLOGY	De "Exocet", een revolutie op het gebied van het diep uitdraaien
EZE LAP	Diamanten slijp- en wetstenen
CRAFT SUPPLIES	Een gevarieerd programma
ASHLEY ILES	Beitels en gutsen voor de beeldhouwer en houtsnijder
ARBORTECH TOOLS	De "Woodcarver" voor het machinaal beeldhouwen en modelleren. De "Minicarver" voor het fijne machinale beeldhouwen en modelleren

Daarnaast diverse soorten hout in vele maten

Postbus 585
NL 7900 AN Hoogeveen
Tel/fax 0528 - 26 63 62

Bezoekadres (na telefonische afspraak):
Woody Herman's Place
Tolweg 5, Zuidwolde (Dr.)

Tevens in Woody Herman's Place verschillende cursussen houtdraaien. Voor zowel beginners als gevorderden; in groepsverband of individueel. Voor meer informatie: 0524 - 57 18 11

Niets is ons te gewoon of te speciaal

RECORD POWER
HOUTDRAAIEN
VOOR
FULL-COLOUR BROCHURE HOUTDRAAIEN
EN DEALERADRESSEN BEL:
NOOITGEDAGT
Telefoon 0515 - 53 14 41